

INTERJÚK AZ ISKOLAI INNOVÁCIÓKRÓL

Az alábbiakban három olyan iskola jelenlegi, illetve volt vezetőjével készült interjút olvashatnak, ahol – különböző mértékben bár, de – magasnak tekinthető az innovációs aktivitás. Az interjúk célja annak feltárása, hogy ezen iskolákban milyen típusú és természetű, jelentősnek tartott újítások jelennek meg, különösen fókuszálva a kiemelt újítások keletkezésének hátterére, tartalmára, terjedésére és a létrehozásukban, átvételükben részt vevő szereplőkre. Az interjúk jól szemléltetik azokat a speciális ösztönzőket, illetve nehézségeket, kihívásokat, amelyek befolyásolják az ezen iskolákban megvalósuló innovációs folyamatokat.¹

„Vannak nagyon lelkes kollégák, és abban bízunk, hogy bemutatva az elért eredményeiket, ők majd ösztönzik a többieket is.”

Osváth Emese tagintézmény-vezető

Városmajori Gimnázium és Kós Károly Általános Iskola Ének-zene Tagozatos
Általános Iskolája

Educatio (a továbbiakban E): Hány éve dolgozik Ön ebben az iskolában?

Válaszoló (a továbbiakban V): Nyolc éve, öt éve vezetőként.

E: Melyek a legjelentősebb újítások, amelyek ebben az iskolában keletkeztek?

V: A legjelentősebb újítás az utolsó öt évben – erről tudok részletesen beszélni – az ének tantárgy oktatásában valósul meg. A Zeneakadémia mintaiskolájaként részt vállalunk az új Kodály-módszer kidolgozásában. Ennek a módszernek a segítségével az énekoktatás a mozgás- és koncentrációs képességeket is javítja, segíti ezen képességek fejlődését. Erősen törekszünk továbbá arra, hogy az iskolában a digitális oktatás minél elterjedtebb legyen az egyes tantárgyak tanítása során. A néphagyományőrzés is mindig kiemelt feladata volt iskolánknak. Most megpróbáljuk a néphagyományokat teljesen új módszerekkel szeretethetővé, elérhetővé tenni a gyerekek számára. Az iskolánk működése szempontjából az is újításnak tekinthető, hogy igyekszünk a szülőket bevonni különféle tevékenységekbe: olyan hagyományőrző programokat szervezünk, amelyekben a szülőknek is jut szerep.

¹ Az interjúk 2018 márciusában készültek két, iskolai innovációra (is) fókuszáló kutatás – az EGYH-KCP-16-P-0127 számú projekt és az OTKA/NKFIH által támogatott 115857 azonosító számú Innova kutatás – keretei között.

E: Az ének-zenei tanítás új Kodály-módszer alapú megújítása, mint innováció, mennyire volt külső kezdeményezés? A Zeneakadémia kezdeményezte az együttműködést vagy Önök?

V: A Zeneakadémia keresett meg bennünket, és kért fel az együttműködésre. Sejttem, hogy azért választottak minket, mert az iskolánk komoly múlttal, sok szép eredménnyel rendelkezik a zenei oktatás területén, amelyet olyan neves énektanárainknak köszönhetünk, mint például Hraschek Katalin. Az sem elhanyagolható szempont, hogy az épület egy részében óvoda működik, és 200 méterre tőlünk található a Városmajori Gimnázium, ahol Gráf Zsuzsa karnagy vezetésével az Angelika leánykar működik. Így felmenő rendszerben is – óvoda, általános iskola és gimnázium – lehetőség van az új módszerű képzésre.

E: A cél akkor mind a három alrendszer, az óvodai, az általános iskolai és a középfokú oktatás bevonása? Jelenleg hol vezették be a módszert, melyik képzési szinten?

V: Az általános iskolában mi alsó tagozaton indítottuk el, de felmenő rendszerben van már olyan felső tagozatos osztályunk, ahol az új Kodály-módszerrel folyik az ének-tantárgy oktatása. A szomszédos óvodában is van képzés, tehát az egyik akadémiai kolléganő az óvodából jár át ide. És van olyan kolléganő is, aki a gimnáziumban tanít az említett módszerrel. Mi vagyunk a legnagyobb bázis, mert az óvodában és a gimnáziumban egy-egy ilyen csoport, illetve osztály van, nálunk pedig most négy alsós és egy felsős osztály, vagyis összesen öt.

E: Az iskolában, a kollégák körében milyen fogadtatása van ennek az újításnak?

V: Konkrétan ennek a Kodály-módszernek, hát, vegyes. Érdekes módon az iskola zene-tanárai nem örülnek neki. A tanítók viszont nagyon szívesen bejárnak órára és szeretnék megtanulni ezt a módszert. Én azt gondolom, hogy ez nagyrészt pedagógus-korosztálytól függ. Az a korosztály, amelyik az iskolában éneket oktatott eddig, úgy gondolja – nyilván joggal –, hogy ők nagyon jól csinálták, mert az iskola emelt szintű ének-zene iskola volt már az '50-es évektől kezdve, és ők ezt a hagyományt nagyon szépen ápolták és vitték tovább. Nem érzik a fontosságát annak, hogy megújuljon a zeneoktatás, holott mi azt látjuk, és igazgató úr is azért kapott az alkalmon, mert azt tapasztaltuk, hogy az ének-zenei osztályba kevesebb volt már a jelentkező, mint a matematikaosztályba. Miután elkezdődött ez az együttműködés a Zeneakadémiával, az új Kodály-módszer bevezetésével – ezt a részt nyilván hangsúlyoztuk is, bemutattuk a szülőknek – többszörös lett az ének-zenei osztályba túljelentkezés, mint a matematikaosztályba. Egy évfolyamon mindig két párhuzamos osztály működik: egy ének-zenei meg egy matematika-természetismeret tagozat. 2015-ben annyian jelentkeztek – a 62 helyre körülbelül 180 jelentkező volt –, hogy a tankerület utasítást adott, hogy még egy ének-zenei osztályt indítsunk, ezért a néptánc-termet átalakítottuk tanteremmé, a néptáncot pedig az egyik átalakított informatikateremben oktatjuk. Akkor így két ének-zenei osztály indult, az egyikben az iskola eddigi énektanára tanítja a hagyományos módszerrel az ének tantárgyat, a másikban egy akadémiai tanár az új Kodály-módszerrel. Hogy a kontroll teljes legyen, az adott évfolyam matematika tagozatos osztályában, szintén az új módszerrel tanítjuk az ének-zenét. Így lehetőség van arra, hogy felmérjék, milyen különbségeket mutatnak a fejlődésben azok a gyerekek, akik abba az ének-zenei osztályba járnak, ahol a hagyományos módszerekkel tanulják a zenét, és miként fejlődnek azok a gyerekek, akik abba az ének-zenei, illetve matematika tagozatos osztályba járnak, ahol pedig az új módszerekkel dolgoznak a kollé-

gák. Első évben volt még egy kontrolliskola, ahol hagyományos módszerekkel tanították a nem tagozatos gyerekeket. Visszatérve, a túljelentkezés egyértelműen azt mutatja, hogy a szülők érzik, tudják, hogy új módszerekre van szükség a gyerekek zenei érdeklődésének fenntartására, és bíznak abban, hogy kialakulóban van egy jó módszer, amivel a gyerekek nemcsak zenét, nemcsak éneket fognak szívesebben tanulni, hanem ezáltal egyéb kompetenciáik is jobban fognak fejlődni.

E: Tehát a szülők látják, hogy szövegértésben vagy esetleg logikai gondolkodásban, matematikai tudásban is fejlődnek a gyermekeik?

V: Látni még nem annyira látják, de bíznak, hisznek benne. A szülők mindenképpen ragaszkodnak ahhoz, hogy újítás menjen végbe az oktatásban, mert látják, hogy a gyerekek a régi módszerrel már nem foghatók meg, nem motiválhatók.

E: Az előbb említett hagyományos versus új Kodály-módszer összehasonlításokból vannak már eredményeik?

V: Igen, de ez egy folyamatos munka. Első év végén például kiderült, hogy nincs nagy különbség a hagyományos módszerrel és az új módszerrel tanított gyerekek között, pontosabban még nem mutatkozik különbség. Annyi látható, hogy valamivel jobb a nyelvi érzékük, illetve a hallásuk azoknak, akiket új módszerekkel tanítottak, de ezt még nem lehet száz százalékosan kijelenteni. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy hozzánk leginkább nagyon jól motivált, jó szülői háttérrel rendelkező gyerekek jelentkeznek, és tudjuk, hogy az elsős gyerekek teljesítményét még jórészt az otthoni környezet határozza meg.

E: Az új Kodály-módszert bevezető programba a tantestületből hány pedagógust tudtak bevonni?

V: A programban részt vevő tanárok jelenleg nem az iskola tantestületében dolgoznak, tehát kvázi külső szakemberek.

E: Ez a fajta partneri együttműködés mennyiben jelent hátrányt, problémát az iskolának, s Ön szerint ez mennyire fogja befolyásolni az új Kodály-módszer, mint innováció sikerét?

V: Problémát jelent, már csak azért is, mert mi tagintézménye vagyunk a gimnáziumnak, és nagyon sok áttanító tanárunk van, akik nagyon jó szakemberek, és nagyon tiszteljük is őket, de így az 540 gyerek felügyelete, gardírozása, nevelése 30 kollégára marad az 50 helyett. Szóval, magába a programba való bevonódás eléggé megnehezíti a mi nevelő munkánkat, a tantestületen belüli munkaszervezést, mert az persze nagyon jó, amikor valaki csodálatos módszerekkel bejön és megtart egy órát, de veszítünk osztályfőnököt, veszítünk kísérő tanárt, veszítünk felügyelő tanárt stb. Egy iskolában nemcsak órát kell tartani, főleg egy általános iskolában, hanem folyamatosan jelen kell lenni a gyerekek között. Azonban, ha az éneket egy külsős tanítja, aki csak bejön és megtartja az órát, akkor ő nem fog itt maradni szünetben ügyelni, osztálykirándulásra kísérni a gyereket, és nem fog semmiféle egyéb pedagógiai tevékenységben sem részt venni, mert ez nem az ő feladata. Az énektanár is – mint minden más pedagógus – az iskola tanára, aki amellet, hogy tanítja a szaktárgyát, osztályfőnök, osztályfőnök-helyettes is lehet egyben, s ezen felül minden más iskolai feladatot is elvégez. Összességében óriási előny, hogy a tudást kívülről, a Zeneakadémiáról hozzuk be, ugyanakkor van ennek komoly hátránya

is, nevezetesen, hogy megterheli a jelenlegi tantestületet, hiszen így többen olyan munkát végeznek, ami már túlmutat a saját feladataikon. Nagyon nagy szükségünk van arra, hogy a tantestület teljes legyen. Ugyanakkor bízunk abban – mivel ez most egy kísérlet –, hogy ha vége a kísérletnek, akkor megtanulják, elsajátítják a tanítók ezt a módszert, és az iskola saját tanítói fognak majd ezzel a módszerrel tanítani, és sikerül olyan énektanárokat felvenni az akadémiai tanárok helyére, akik az iskola pedagógusaiként alkalmazzák az új módszert. Természetesen, ehhez a módszer olyan mértékű kidolgozása szükséges, amit a leendő énektanároknak oktatni lehet.

E: Az új módszer, az ének-zenei tagozat térnyerése miként hat a matematika tagozaton oktató kollégákra?

V: A matematikaoktatásban is megfigyelhető törekvés az újításra, az új módszerek bevezetésére, melyben egyaránt szerepet játszik a személyes indíttatás és a túljelentkezés okozta speciális helyzet is. E tekintetben a matematikát oktató kollégák egyike mindenképpen innovátornak tekinthető. Úgy gondolom, hogy az alternatív módszer – amit nem ő fedezett fel, de szakértelemmel alkalmaz – segít abban, hogy miként tanítsunk matematikát úgy, hogy érzékelhető, kézzelfogható legyen, hogy a gyerek érdeklődjön, motivált legyen az új ismeret, tudás felfedezésében. Az említett kolléga tulajdonképpen felfedező módszerrel tanít.

E: Második újításként említette a digitális oktatást. Ez elsősorban digitális eszközellátottságot vagy inkább a digitális módszertan elterjedését jelenti?

V: Elsősorban az előbbit, de ebben még gyerekcipőben járunk. Most 2017 végén, 2018 elején kaptunk 20 darab új számítógépet a tankerülettől, amit valamilyen pályázat keretében szereztek, és 2016-ban a szülőktől is kaptunk még 40 használtat, merthogy tíz éve nem volt semmiféle számítástechnikai újítás a mi iskolánkban. Ezeket a gépeket beraktuk a tantermekbe, a tanárba is tettünk belőlük, plusz a könyvtárat is elláttuk számítógéppel és internethozzáférréssel. 2013-ban még két számítógépterem volt, 2015-ben azonban egyszerűen kidobtuk a régi számítógépeket, mert használhatatlanok voltak. Az ének-zenei tagozatra való túljelentkezés miatt – amelyben véleményem szerint nagy szerepe van az új Kodály-módszer bevezetésének – amúgy is át kellett alakítanunk az osztálytermet, amikor is a számítógéptermet táncteremmé, a régi tánctermet pedig osztályteremmé alakítottuk. Ugyancsak 2017 végén kaptunk még a tankerülettől 13 darab projektort, a többi termekbe a szülők szereltek fel projektorokat, tehát most minden termünkben van működő projektor és számítógép. De ez nagyon-nagyon friss. Egyelőre arról még nem beszélhetünk, hogy a digitális módszertan beépült volna a tanítási módszerekbe. Próbáljuk a kollégákkal elfogadtatni, az igazgatóhelyettes a felelőse ennek, és nagy erővel dolgozik azon, hogy elfogadtassa a kollégákkal az új módszereket, egyáltalán, hogy szükséges és lehetséges digitális eszközökkel is oktatni. Nemrég az iskolánk kapott 26 darab tabletet is, így azt tervezzük, hogy a matematika-természettudományos osztályba feljövő 5. osztályosokkal jórészt digitális tananyagot fogunk feldolgozni az arra vállalkozó kollégák segítségével.

E: És miként fogadják mindezt a tantestületben?

V: Igazából ennek is vegyes a fogadtatása. Én azt tapasztalom, hogy a dolgozók félnek az újításoktól. Félnek, mert az egy pluszmunkát jelent mindenkinek, ismeretlen dolgokkal

kell szembesülni, tehát elég nehéz. Vannak nagyon lelkes kollégák, és abban bízunk, hogy bemutatva az elért eredményeiket, ők majd ösztönzik a többieket is.

E: Hogyan oszlik meg a tantestület ezen a téren, körülbelül mekkora a lelkes kollégák aránya?

V: Körülbelül 30–40 százalék. Ugyanakkor van 10 százalék, aki totálisan ellenáll, és azt nézik, hol vannak a problémák, tehát, problémakereső kollégák. A többiek pedig kíváncsian figyelik, hogy most majd mi fog történni, és ahhoz a módszerhez fognak igazodni, amelyik leginkább beválik.

E: A harmadik újítás, amit említett, a néphagyományörzés. Ezt miként kell elképzelni, beépül a tantárgyakba, az iskola teljes életébe?

V: Minden innováció személyfüggő. Elsősorban az elsős és a második osztályosokat tanítók közössége dolgozza ki a megfelelő programokat, amelyek elősegítik a gyerekek hagyományokhoz kötődő kapcsolatát. Mondhatjuk, hogy az első és a második osztályban tanítók csoportja lelkes innovátorokból áll, akik elkötelezettek az újítások, az új kezdeményezések iránt. Ezután folytatjuk ezt a munkát a felső tagozaton is, főleg a hátráltalan kirándulások keretében, amikor Erdélybe, Felvidékre, Kárpátaljára látogatnak a gyerekek. Ez nagyon hasznos, de természetesen ez is sok plusz munkával jár a kollégák részéről. Tanítunk néptáncot – tehát van néptánc tanár –, népmesei elemeket tartalmazó bábjátékot is, melyhez magunk készítjük a bábokat. És ott a kiállítás is, ahova festenek, rajzolnak, egy szóval csodálatos munkát végeznek.

E: A szülők iskolai életbe történő bevonását is újításként említette. Ez pontosan mit is jelent?

V: Amit mi nyújtunk a szülők számára az az, hogy a tevékenységeinkben részt vehetnek, és részt is vesznek. Például az első és második osztályosoknak szervezett évszakünnepekben a szülők aktívan részt vesznek, együtt zenélnek és együtt ápolják a néphagyományt a gyerekekkel. Közös bográcsozást tartunk a szülőkkel minden év végén, együtt szervezzük a karácsonyi ünnepséget, és a szülők folyamatosan részt vesznek a különböző iskolai tevékenységekben is. Ezenfelül a szülők nagyon sok anyagi támogatást nyújtanak az iskolának, mert ahhoz, hogy az infrastruktúra olyan legyen, mint most, feltétlenül szükségünk van a szülők segítségére. Említettem már a szülőktől kapott számítógépeket, de például most legutóbb, februárban egy pedagógus-továbbképzést szerveztünk a szülők segítségével. A szülők küldtek szakembert, aki továbbképzést tartott a pedagógusoknak a digitális oktatással kapcsolatosan, hogy a pedagógusok ismerjék és tudják használni a digitális lehetőségeket. A szülők fizették ezt a szakembert.

E: Az iskolájukra vonatkozóan milyen erősségeket, gyengeségeket, lehetőségeket és veszélyeket lát az innováció kapcsán?

V: Ennek az iskolának mindig a tudás, az ismeret átadása volt a legfőbb értéke. Jórészt értékrendünknek, magas elvárásunknak köszönhető a különböző tantárgyi versenyeken, a kompetenciaméréseken és a középfokú felvételikén nyújtott teljesítmény. Ezt az értékrendet most kiegészíti a szülőkkel kialakuló partneri kapcsolat. Úgy látom, hogy a jelenlegi körülmények között iskolánkban az innováció csak szülői segítséggel valósítható meg. Ez viszont veszélyeket is rejt. Lehetőség például az, hogy a szülők felkészültségére, tájékozottságára, a gyerekhez való hozzáállására, odafigyelésére alapozva új irányt adjunk a tanításnak. De ugyanez a hátránya is, mert az a szülő, aki jelentősen támogatja az

iskolát, nyilván, elvárásokkal van az iskola felé, aminek nem mindig tudunk infrastruktúráisan eleget tenni, vagy nem értünk egyet a szülővel abban, hogy az iskola feladata lenne bizonyos szolgáltatások nyújtása.

Az interjút Tóth Teréz készítette

„A múlt legstabilabb eleme az állandó változás, ez így van most is, és így volt már régen is.”

Bánhegyesi Zoltán gimnáziumi tanár, címzetes igazgató

Leövey Klára Gimnázium

Educatio (a továbbiakban E): Innovációs szempontból miként jellemezné ezt az iskolát?

Válaszó (a továbbiakban V): Ez egy nagyon nagy múltú iskola. Ha végignézzük a történetét, akkor kiderül, hogy emögött a nagy múlt mögött állandó megújulás van. Itt már a 20. század első felében oktatófilmeket alkalmaztak az oktatásban, vagy rádiófelvételeket készítettek a kórussal. Ha nagyon leegyszerűsítve akarok fogalmazni, akkor kiderül, hogy a múlt legstabilabb eleme az állandó változás, ez így van most is, és így volt már régen is. De ez teljesen kézenfekvő különben, és ez vezetett bennünket is. Matematika-fizika szakos tanárként végeztem, de elvégeztem anno a közoktatás-vezetői képzést is. 1978 óta vagyok itt, és 1991-től 2016-ig voltam a gimnázium igazgatója. Jelenleg matematikát és informatikát tanítok. A '80-as évek elején ez a gimnázium lényegében a „futottak még” kategóriába tartozott, vagyis muszáj volt lépni valamit, például olyan képzési és tevékenységi formákat kellett kialakítani, amelyek vonzóbbá teszik az iskolát.

E: A változtatás szükségességét külső tényezők – például a jelentkezők számának csökkenése – is befolyásolták?

V: Igen, voltak például demográfiai változások is. Például megépült a lakótelep, és amikor lakóinak csemetéi középiskolás korosztályba léptek, akkor azért csak jöttek gyerekek. Aztán máskor meg nem. De az igazság az, hogy a gimnázium nem tartozott a jegyzett iskolák közé, miközben minden feltétel adott volt ahhoz, hogy az legyen: kvalifikált tanári gárda, jó földrajzi elhelyezkedés és közlekedés stb. Az iskola vonzóbbá tételének egyik lépése az informatikaoktatás irányába való elmozdulás volt a '80-as évek közepén. 1983-ban jelentek meg az első számítógépek a középiskolákban. Ekkor a pártbizottságnál kijártuk, hogy minden általános iskola is kapjon egy kis számítógépparkot, és itt a gimnáziumban is legyen egy, hogy meg tudjuk oldani az általános iskolai pedagógusok felkészítését az új eszköz megtanulására. Az volt az alku tárgya, hogy az általános iskolákhoz hasonlóan mi is kapunk egy kicsit nagyobb, kicsit jobb labort, és akkor megoldjuk a kollégák folyamatos továbbképzését. Tehát a '80-as évek közepén már egyfajta informatikai bázisiskolaként működtünk kerületi szinten. Majd szponzori szerződést kötöttünk az egyik bankkal, ők adtak IBM PC-ket, ami akkor nagyon nagy dolog volt, és elkezdtük a tagozatos számítástechnika-oktatást, meg számítástechnika és programozás fakultációkat vezettünk be. Azután jött a rendszerváltás, habár ebből a szempontból ennek túl nagy jelentősége nem volt, mert aki ismeri a történelmet, az tudja, hogy a '85-ös oktatási törvény alapján már el lehetett indulni. A rendszerváltás után egy kicsit rugalmasabbá váltak a feltételek, bár erről is lehetne mesélni, hogy mennyire is volt

rugalmas a '90-es évek elején az Oktatási Minisztérium. De ekkor, 1992-ben bevezettük például a 6 évfolyamos képzést. Ebben a legnehezebb az volt, hogy a tantestületnek nem volt önbizalma, nem gondolták, hogy mi ki tudjuk dolgozni ennek a programját, és meg is tudjuk valósítani, de végül – eléggé formabontó módon – egy általános iskolával együttműködve kezdtük el a 6 évfolyamos képzésünket. Más kérdés, hogy a 2000-es évek környékén, a csökkenő szülői érdeklődés láttán abba is hagytuk. Aztán a következő ilyen nagy lökést a '93-as közoktatási törvény, konkrétan az abban előírt helyi tanterv elkészítése adta. Nekem elég jó kapcsolatom volt az egyetemmel, s felkértük őket egy nagy, átfogó kutatásra, hogy mérjék fel a partneri igényeket. Az egyetem egy teljes évig dolgozott ezen, kérdőívezték, interjúztak, összesítették az eredményeket stb., és végül egy átfogó kutatási jelentést tettek az asztalra. Ez alapján született a pedagógiai programunk, mely kisebb – elsősorban jogszabályi változásokból eredő – változtatásokkal jelenleg is meghatározza a pedagógiai munkánkat.

E: Ez azt jelenti, hogy egy több mint húsz évvel ezelőtt készült kutatás, felmérés eredményeiből építkeznek jelenleg is?

V: Bizonyos értelemben igen. Természetesen közben nagyot változott a társadalmi környezet, csak ki kell nézni az ablakon. De az igazsághoz hozzátartozik, hogy mi nem csak helyi iskola vagyunk, a környező településekről is sok gyerek jön hozzánk, tehát lényegesen megnőtt az iskola vonzereje.

E: Ez a felmérés milyen eredményeket tartalmazott, mire építettek a helyi tanterv kialakításakor?

V: Például egy markáns igényként fogalmazódott meg, hogy legyen a képzés bizonyos értelemben gyakorlatias, hogy akár egy felsőfokú szakma irányába is elmozdulást jelenthessen, ne csak „ködszurkáló” szakokra. Persze ehhez ismerni kell a középiskolás pedagógusok mentalitását, tudni azt, hogy miként kell ezt megfogalmazni, arról nem is beszélve, hogy alapvető feladat a termék, vagyis a tanterv elfogadtatása a tantestülettel. Ez egy folyamatos munka, ezeket ki kellett kutatni, fel kellett térképezni, meg kellett ismerni, nyomon kellett követni, minőségirányítási és -biztosítási rendszert kellett kidolgozni stb. Tehát tényleg nem arról volt szó, hogy két ember bezárkózott egy irodába és leírt valamit, hanem egyfelől volt ez a felmérés, másfelől a kapcsolataink révén meg tudtuk oldani, hogy vezető szakemberek segítsenek ennek kidolgozásában. Így például egy olyan természettudományi képzést indítottunk el, ami nem táblafizikát, táblakémiát, vagy ehhez hasonlólt jelent, hanem az első két évben laboratóriumi gyakorlatokat, fizikai, kémiai, biológiai kísérleteket végeznek a gyerekek, fehér köpenyben, védőszemüvegben, jegyzőkönyvvezetéssel, és mindenfélével.

E: Ezek szerint sikerült megteremteni az ehhez szükséges anyagi forrást is?

V: Hát amikor igazából sikerült, az már egy lényegesen későbbi történet. 2010-ben írtak ki pályázatot a természettudományoslabor-fejlesztésre, amelyen 300 millió forintot nyertünk a laborkiépítésre. Na az tényleg egy óriási lendületet adott ennek. De barkácsolóeszközökkel el tudott korábban is indulni, hiszen azért tudjuk jól Öveges professzortól, hogy egyszerű eszközökkel is lehet jópofa kísérleteket csinálni.

E: A pályázati forrásnak köszönhetően 2010 után akkor komoly eszközpark alakult ki az iskolában?

V: Igen, bár ezek a pályázatok mindig kötelező kvótákkal, indikátorokkal dolgoznak, vagyis a pályázati forrás körülbelül felét lehetett hardver-, labor- és eszközfejlesztésre felhasználni, a többi részt pedig továbbképzésre, rendezvényszervezésre, kiadványokra, meg ilyen kötelező dolgokra. Lett tehát komoly eszközpark, mintegy 150 millió forintból, és mellé hatalmas tananyag, körülbelül 500 kísérlet részletes leírásával, útmutatókkal. De visszatérve a '90-es évekre, az volt az az időszak, amikor már különböző pályázatok jelentek meg, mint például a Soros Alapítvány pályázatai könyvtári számítógépre, internethozzáférésre. Nekünk '94-ben már internethozzáférésünk volt itt az iskolában. '97-ben pedig már saját honlapunk, ami most magától értetődik, de abban az időben még egyáltalán nem volt természetes. És jöttek például a KOMA² pályázatok, amelyekre a kollégák egyénileg és csoportosan is pályáztak, és nyertek. Vagyis kezdett bekerülni a tantestület tudatába, hogy érdemes ilyesmiket csinálni, érdemes mondjuk a biológiaoktatás egy fejezetének újszerű megközelítését vagy valami ehhez hasonló dolgot kidolgozni, mert még pénzt is adnak rá, ráadásul ösztöndíjak formájában, ami nem is adózik. A 2000-es évek elején pedig már javában zajlanak az uniós csatlakozási tárgyalások, és így megjelennek a csatlakozást megelőző EU-s pályázatok. Ezek közül az egyik például az Európai Innovatív Iskolák Hálózatába való jelentkezés volt, melyre mi is beadtuk a pályázatot. Nagyon sokat dolgoztunk a pályázat előkészítésén, mert addig senki sem foglalkozott azzal, hogy különösebben dokumentálja, mi mindent is alkotott. Mi akkor ezt összeszedtük, és bennünket is meglepett, hogy milyen imponáló lista jött össze az előző 10-11 év innovatív dolgairól. Úgyhogy be is kerültünk ebbe az Innovatív Iskola hálózatba. Ez sajnos csak 2-2,5 évig működött, utána csendesen elhalt a dolog, de ez alatt az idő alatt számtalan kutatásban, innovációban kellett kötelezően részt venni, illetve felkínálta a lehetőséget, hogy vegyünk részt bizonyos újításokban. Mi gyakorlatilag soha nem mondtunk nemet, mivel a nagyrészüket tényleg érdekes volt. Ilyen volt az eratoszthenészi mérés például, amikor úgy mérjük meg a Föld sugarát, hogy a különböző országokban – Norvégiában, Görögországban stb. – lévő partneriskolák egy adott pontban a saját országukból megméri az ehhez szükséges adatokat, és ezekből végül ki lehet számolni. Részt vettünk továbbá az SDT³ különböző fázisainak a tesztelésében is, fejlesztettünk EU-s projekt keretében digitális tananyagokat. Nagyon sok érdekes dolog volt.

E: Hány uniós pályázatban vettek részt?

V: Az EU-s pályázatokon elég jól szerepelgettünk, bár erősen szelektáltuk, hogy melyik pályázatokon indulunk el. Tudniillik azok egy részéről teljesen nyilvánvaló volt, hogy abból mi nem látunk pénzt, hiába dolgozunk vele rengeteget. Tipikusan ilyen volt, amikor továbbképzésekre lehetett pályázni. Mi csak olyan pályázatokon indultunk el, ahol a megvalósító pedagógusokat meg lehetett fizetni. Tehát, ha a kolléga dolgozott, akkor igenis, azon túl, hogy övé az erkölcsi dicsőség, meg a szellemi öröm, meg mindenféle, azért pénzt is lásson belőle. Az egyik nagy volumenű uniós pályázatunk a HEFOP 3.1.3, a Kompetencialapú oktatás volt, ahol tantervszerűségeket kellett kidolgozni, illetve kipróbálni. Ezt úgy csináltuk, úgy állítottuk össze a kompetenciákat, amire pályáztunk,

² Közoktatási Modernizációs Közalapítvány.

³ Sulinet Digitális Tudásbázis.

hogy a teljes kompetenciaskálát lefedte. Gyakorlatilag minden munkaközösségből volt megvalósító, és ennek következtében az összes kifejlesztésre került digitális anyaghoz hozzáfértünk, nagy részét le is töltöttük. Utólag nyilvánvalóvá vált, hogy jól döntöttünk, mert a fenntartási időszak lejárta után egyből kikapcsolták a szervert, és már semmit sem lehetett elérni, de nekünk megvan szinte minden. Ebben a HEFOP-ban maradt némi forrás, ezért 2009-ben még lehetett eszközökre pályázni, amelyből sikerült anynyi pénzt nyernünk, hogy berendeztük a Kompetencia Kabinetet, ami a mai napig is versenyképes, igaz, a gépek ki lettek benne cserélve. Ez egy olyan terem, ahova egy teljes osztály be tud menni gépezni, tehát nem kell csoportbontás, mert 36 géppel, aktív táblával rendeztük be. Egy jó nagy helyiségben sikerült ezt kialakítani, úgy, hogy a terem közepén beszélgetős órát is lehet tartani, hiszen egyfelől vannak a fal mellett a számítógépes munkaállomások, másfelől közepén össze lehet ülni és megbeszélni a dolgokat. Ez egy nagyon jól sikerült dolog. A másik nagy uniós pályázat a Digitális Középiskola Projekt volt, amely 2010-ben indult el. Távoktatásnak hívják, de valójában nem az, hanem *blended learning*. A hallgatónak hetente egy kontaktnapjuk van, a tananyagok pedig egy e-learning környezetben érhetők el. Ez kezdetben a pályázattal együtt járó ITAK⁴ volt, amit eredetileg OLAT⁵ néven a Zürichi Egyetem dolgozott ki. Ezt eleve nem középiskolára szabták, de az igazi gondot a vele kapott tananyagtartalom okozta, ami finoman szólva is vegyes színvonalú volt. Ezért a fenntartási időszak vége után lecseréltük, átálltunk a Moodle-re⁶ – amit már nagyon régen, körülbelül a 2000-es évek közepén kezdtünk el az iskolában alkalmazni –, és azt saját magunk által fejlesztett tartalommal töltöttük fel.

E: Hozzávetőleg hány olyan pedagógus van, akikre számítani lehet az innovációs pályázatokban?

V: Körülbelül 70–75 álláshellyel dolgozunk. Ebből a „kemény mag” az olyan 10–12 fő. Őket gondolkodás nélkül, anélkül, hogy megkérdeznénk, nyugodtan beírhatjuk egy pályázati lapra, mert úgyis csinálják. Ez persze attól is függ, hogy milyen pályázatról beszélünk. Ha kellett, meg érdekes volt, akkor ez a szám akár a duplájára is emelkedett.

E: A többi kolléga miként állt ezekhez a pályázatokhoz, az abból adódó változtatásokhoz?

V: Majdnem mindig sikerült azt elérni, hogy önként vállalkozók csinálták, legalábbis a kezdeti szakaszt, a bevezetést. Ha elindítottunk egy újfajta képzési formát – például a 6 évfolyamos képzést –, akkor oda olyanok jelentkeztek, legalábbis kezdetben, akik ezt nagyon szívesen vállalták. Aztán persze később az élet hozza a többit, de addigra már a képzésforma úgyis igazolta magát, ami meg nem vált be, azt kivontuk a forgalomból.

E: Körülbelül mennyi idő alatt derül ki, hogy működik-e vagy sem egy új kezdeményezés?

V: Körülbelül egy középiskolai ciklus kell ahhoz, hogy lássuk. Annyira azért nem balgaság egyik ötletünk sem, hogy rögtön azzal szembesüljünk, hogy egy nagyon értelmetlen dologba kezdtünk. Ahhoz pedig idő kell, hogy megnézzük ki tudunk-e belőle többet

⁴ Integrált Tanulási és Adminisztrációs Környezet.

⁵ Online Learning and Training (oktatási szoftver).

⁶ Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment (moduláris felépítésű, objektumorientált tanulási környezet).

hozni, meggyőztük-e a gyerekeket, szülőket, hogy ez egy értelmes dolog, fel tudtuk-e rendesen, igazi tartalommal tölteni.

E: És mennyi új kezdeményezésük maradt meg jó innovációként vagy jó gyakorlatként?

V: Nagyon sok minden megmaradt, és sok olyat kitaláltunk, amit később nem valósítottunk meg. De összességében azt mondanám, hogy amit elindítottunk, azoknak a háromnegyede a mai napig él. Mint korábban említettem, a 6 évfolyamos képzést például kivontuk, mert oly mértékben csökkent az érdeklődés, hogy nem volt értelme megtartani. Szintén érdeklődés hiányában szűntek meg más hagyományos képzési formák is. Például nagyon sokáig magas színvonalú ének tagozat volt az iskolában, de egy idő után azt vettük észre, hogy ének tagozatra nem jelentkezik senki, és ekkor bizony mást kell indítani.

E: Milyen gyorsan reagálnak ezekre a változásokra?

V: Szerintem elég gyorsan, igaz, ehhez az kellett, hogy az ember folyton figyelje, monitorozza az elérhető adatokat, statisztikákat, dokumentumokat. Ilyen volt például a német tagozat megszüntetése is. Láttuk, hogy csökken a létszámunk, és akkor ránéztünk az *Oktatásstatisztikai Évkönyvre*, hogy ez nem véletlen, mivel folyamatosan szorul vissza a német az általános iskolákban.

E: Ezeket az adatokat, folyamatokat külön munkatárs követte figyelemmel?

V: Nem, hanem az iskolavezetés. Ezzel kapcsolatban azt tudni kell, hogy ebben is volt egy innovációnk, igaz, ezt egy másik iskolától vettük át. Az iskolavezetésben a klaszszikus felállás az, hogy igazgató és két igazgatóhelyettes, legalábbis egy ekkora méretű gimnáziumban, mint a miénk. Amikor nyugdíjba ment az egyik főállású igazgatóhelyettes, akkor három ember között osztottam szét a munkáját, természetesen nekik is járt a kapott feladatokért órákedvezmény. Így teljesen testreszabottan lehetett dolgozni, mivel nem egy mindenhez értő embert kellett találni igazgatóhelyettesnek, hanem olyan embereket, akik közül egy a kulturális dolgok iránt érdeklődik, egy másikat, aki a diákközösségekkel szeret foglalkozni stb. És így nem volt egy ember túlterhelve, több ember kapott megfelelő presztízst nyújtó feladatokat, egyszerűen így az egész testreszabottabb lett.

E: Az új kezdeményezések mennyiben irányultak a tanulók megváltozott igényeihez, egyáltalán változtak-e ezek az igények?

V: Jelenleg egész egyszerűen másképpen működnek a gyerekek. Tudomásul kell venni például, hogy a hosszabb szövegek visszarettentik őket, legalábbis printalapú szövegeket nem igazán olvasnak. Érdeemes megfigyelni, hogy a matematikaérettségén utolsó feladatként, ami egy választható feladat, elsősorban a hosszú szövegeket kerülik a tanulók. Ugyanakkor vizuális információkat rohamos tempóban képesek feldolgozni, sokkal gyorsabban, mint az előző generációk. Persze mindenki arra panaszkodik, hogy bezzeg régen jobb volt, és a mostani fiatalok milyen rosszak és mennyivel gyengébbek, de ez egyszerűen nem igaz, inkább csak mások. És persze kedvesek, ügyesek, okosak, szerethetőek.

E: Mennyire jellemző, hogy a tanárok egymástól vesznek át újításokat?

V: Szerintem igen. Azt tudni kell, hogy nálunk nincs „nagytanári”, vagyis kis tanári szobák vannak, olyan 13-14 darab. A „szobatársak” megválasztása többé-kevésbé szabad. Ennek következtében nem csak azonos szakosok vannak egy tanári szobában. Eredetileg így volt, de aztán elkezdett kavarodni, és végül abban maradtunk, hogy nem nagyon szólunk bele, csak akkor, ha nagyon muszáj. Tehát ezek a kis tanári szobák beszélő viszonyban vannak egymással, így ezek az új kezdeményezések terjednek. Természetesen értekezleteken is előjöttek ilyen témák, habár én mindig rendkívül rövid értekezleteket tartottam, mivel emlékeztem, hogy annak idején mennyit unatkoztam a véget nem érő értekezleteken én is. De mindig az volt, hogy ha valamit elkezdünk, vagy valami ilyen kezdeményezés történt, akkor arról egy 5-6 perces összefoglaló elhangzott azzal a kiegészítéssel, hogy természetesen erről sokkal többet is tudunk mesélni, és majd mesélünk is itt és itt, ekkor és ekkor. Sőt, a diákok felől is jöhet jelzés. Például 2006-ban azért kellett Moodle-tanfolyamot tartanom a kollégák kérésére, mert néhányan megpróbáltuk a Moodle-t becsempészni az oktatásba, és utána mentek a diákok a tanárukhöz, hogy hallották a másik osztálytól, hogy nekik milyen jó óráik vannak, nekik miért nincsenek. És akkor jött a kolléga, hogy mit is csináltok ti? És akkor mi röviden megmutattuk, mire mondták, hogy ezt meg akarják tanulni.

E: Volt olyan innováció, ami nem pályázatokhoz kapcsolódott?

V: Biztos volt, csak már nem emlékszem rá, mivel a pályázatokkal annyi nyűg volt, hogy leginkább azokra emlékszem, másokra meg már nem annyira.

E: Tudna említeni olyan innovációt, ami kifejezetten az Ön tanári munkájához kapcsolódik, és nem mint igazgató vett részt?

V: Például az informatika tantárgy bevezetése, tantervének, infrastruktúrájának kialakítása. Akkor nem voltam igazgató, egész egyszerűen megcsináltam. Ez jó visszhangra talált, hamar sikerült elfogadtatni, és jöttek kollégák hozzánk dolgozni, mert tudták, hogy itt lehet dolgozni, van terem, óraszám meg minden egyéb feltétel.

E: Az iskola Tehetségpontként működik, ez miként alakult ki?

V: A Tehetségpont úgy fogalmazódott meg, hogy amikor a természettudományi laborprojekttel elindultunk, akkor azt mondtuk, hogy ezt már végképp nem lehet kihagyni. Tehát, ha ilyen jó körülmények között folyhat a természettudományi oktatás, akkor ezt muszáj kiaknázni arra is, hogy kialakítjuk a Tehetségpontot, és csatlakozunk a Tehetséghálózathoz.

E: Volt ennek bármilyen hatása a helyi tantervre vagy egyéb innovációs tevékenységekre?

V: A tehetséggondozás egy becsületes iskolában mindig is zajlik, tehát ilyen értelemben nem. Formálisan pedig annyi, hogy beleírtunk három mondatot a pedagógiai programunkba. Tehát istenigazából ez nem befolyásolta a tevékenységeket. Ugyanakkor egy kicsit tudatosabbak lettünk, mert ebből a hálózathoz elég okos dokumentumokat és módszereket lehet megszerezni. A tudatosságot segítik, segíthetik a formális keretek.

E: Volt olyan, hogy más iskoláknak, intézményeknek bemutatták az itt folyó kezdeményezéseket, innovációkat?

V: Természetesen. A '90-es évek elején a helyi pedagógusok számára összehoztunk egy szakmai és érdekvédelmi egyesületet, és kitaláltuk az úgynevezett Szellemi Pikniket. A pedagógusok sajnos azt hiszik, hogy nem elég okosak, miközben azok, legalábbis a többségük. És akkor azt mondtuk, hogy csináljunk ilyen minikonferenciákat, plenáris előadókval, hogy tényleg valami olyasmiről halljunk, ami érdekes, valamint szekciókkal, ahol 15 perces előadásokban a kollégák a saját tevékenységükről számolnak be. Ennek nagyon nagy sikere volt, már a legelső is – amit 1996-ban rendeztünk meg – több mint 50 ilyen mikroelőadás hangzott el. Sajnos ez a kezdeményezés megszűnt, 2003-ban volt az utolsó, mert akkor úgy gondolta a helyi oktatásirányítás, hogy ő sokkal jobban meg tudja szervezni, mint mi. Hát nem tudta jobban megszervezni. Egyébként 2010 után az összes iskola közötti kezdeményezést felszámolták, mára teljesen megszűntek a horizontális szerveződések. De visszatérve, a kollégák hozzászórtak ahhoz, hogy bemutassák a saját munkájukat, eredményeiket, kezdeményezéseiket, és később ez teljesen magától értetődő lett. Ha valaki azt kérte, hogy mutassunk meg valamit, akkor persze, megmutattuk. A laborprojekt kapcsán a labor működésének tanulmányozására, ha nem járt itt legalább öt iskola, akkor egy sem.

E: És az iskolák honnan hallottak ezekről a kezdeményezésekről, mint például a laborprojekt?

V: A laborprojektnek elég nagy publicitást csináltunk, profi sajtókampány is volt, és jelenleg is van egy laborweblapunk. A publicitás kötelező elem volt, tehát muszáj is volt. De egy tipikus példa a 2011-ben meghirdetett referenciaintézményi pályázat, amelyen mi is elindultunk. Megcsináltuk az előminősítést, 9 vagy 10 jogyakorlattal, véleményem szerint kimondottan szellemes jogyakorlatokkal. Majd átestünk az összes kötelező képzésen. Gondolkozzunk 2010 előtti állapotokban: vannak iskolák, amelyek innovatívak, kidolgoztak egy vagy több jogyakorlatot, és ezt nagyon szívesen közzétennék. De természetesen némi térítésért, hogy legalább a belefektetett munkájuk megtérüljön. Az állam szerepe ebben mindösszesen annyi lett volna, hogy egyfelől valamiféle szolid minőségbiztosítást tart fent, vagyis, hogy csak akkreditált jogyakorlatok lehessenek, illetve biztosít egy felületet, ahol az iskolák egymásra találhatnak, hogy azok az iskolák, amelyek érdeklődnek a jogyakorlatok iránt, rátalálhassanak, és esetleg segítséget is kaphassanak az adaptáláshoz. Ez szakmailag és pénzügyileg is önálló iskolák esetében egy nagyon jó modell lett volna, hogy adják-veszik egymás között a jogyakorlatokat. Ehhez képest a 2013-ban megtörtént államosítás óta az iskoláknak nemhogy költségvetésük, de még számlájuk sincs. Nem beszélve arról, hogy döntési jogkörük sincs már. Úgyhogy pályáztunk, és utána a második kört már ott is hagytuk. Hát minek, ha egyszer nincs vevő, mert miből lenne vevő? És akkor pedig eladó sincs. Aztán ki is derült, hogy kb. tucatnyi iskola csinálta végig a pályázatot az egész országban, pedig nagyon sok jó, követnivaló iskola indult. Nagy kár.

Az interjút Rigó-Ditzendy Orsolya készítette

„Az érdeklődés, a figyelem felkeltése és fenntartása ma már más megközelítést igényel, mint a korábbi tanulói generációk esetében.”

Együd László igazgató

Eötvös József Református Oktatási Központ

Educatio (a továbbiakban E): Hány éve igazgató az intézményben?

Válaszoló (a továbbiakban V): 2008 óta vagyok igazgató ebben az iskolában, tehát ez a tizedik tanévem intézményvezetőként. Akkor még nem egyházi fenntartású intézmény voltunk, hanem önkormányzati.

E: Igazgatóként miként látja, melyek a legjelentősebb újítások az iskolában?

V: Módszertani vagy szervezeti újításra gondol?

E: Mind a kettőre, de kezdjük a szervezeti újításokkal.

V: A közoktatásban az elmúlt néhány évben vagy inkább évtizedben egymást érték a változtatások, amelybe nagyon sok vakvágány is került. A mi életünkben az egyik legfontosabb változás az volt, hogy az iskolánk 2012-ben református intézménnyé vált, és itt a környéken nem a református vallás a domináns, ezért ez különösen jelentős változásnak számít. A fenntartóváltást követően komoly szervezeti változtatások mentek végbe 2013-ban, melyben a szülők és az érintettek – örömteli módon – abszolút partnerek voltak. Ekkor egy komplett, teljes közoktatási vertikummal rendelkező intézmény jött létre: van bölcsődei csoport, óvoda, valamint általános iskolai, négy- és hatosztályos gimnáziumi, szakgimnáziumi, szakközépiskolai és szakiskolai területünk is. Rendszeresen vizsgáljuk az új képzések lehetőségét, ami egy természetes folyamat egy olyan sokrétű feladatrendszerral rendelkező intézmény esetén, mint a miénk, hiszen, ha a közoktatási rendszerben bárhol rezdül valami, az óhatatlanul hatással van az intézményrendszerünkre. Nézzük például a szakképzés területét. Alapvető elvárás a szakképzéssel kapcsolatban, hogy reagálni tudjon a munkaerőpiacra, ami nagyon nehéz feladat, mivel a munkaerőpiaci helyzet nagyon hirtelen és gyorsan képes változni. Az olyan szakmákat, amelyeket valamilyen oknál fogva kevésbé preferáltak a tanulók vagy a szülők, azokat kiveztük a képzéseink közül az elmúlt években, s helyettük újakat indítottunk. Sajnos nagyon kevés olyan innovatív energiánk marad mindezek mellett, ami valóban arra sarkallna mindenkit, hogy a lehetőségeit és az energiáit maximális mértékben az újítás, illetve a hatékonyságnövelés céljaira tudja felhasználni a munkája során. Ráadásul rendkívül megnőtt a bürokratikus teher is az iskolákon, amely egy újabb gátló tényezőt jelent. Ebből fakadóan azt gondolom, hogy az újításokban nem annyira járunk az élen, amennyire talán szükséges volna.

E: A módszertani újítások közül melyeket emelné ki?

V: Ami a módszertani újításokat illeti, ott egyértelműen a digitalizáció, a digitális oktatás felé történő elmozdulás volt a legjelentősebb. Az elmúlt tíz évben számos pályázati forrás nyílt meg az iskolák számára, hogy digitális eszközöket szerezzenek be. Digitális táblák vannak nálunk is, ha nem is minden osztályban, de az osztályok többségében, és a pedagóguskollégák is részt vettek ilyen irányú továbbképzéseken. A digitális tananyagok használatában és készítésében kellene továbbra is előre lépniünk. A világ lényegesen előbbre jár, és talán mindig is előbbre fog járni ezen a téren, mint amennyit mi egyszerre

lépni tudunk. Én magam kíváncsian várom a digitális oktatás fejlődését, pályáját, például azt, amikor már nem lesznek tankönyvek, mert bizonyos, hogy előbb vagy utóbb, de ez lesz az általános. A kollégák általában arra panaszkodnak, hogy nem megfelelő az elérhető digitális tananyag, pénzbe kerül stb. De vannak szerencsére olyan munkatársak is, akik – panaszkodás helyett – saját digitális tananyagot készítenek az óráikhoz. Vélhetően ennek kiteljesedéséhez azért generációváltoztatásra is szükséges lesz a tantestületben, mivel egy 30–40 éve hagyományos módszerekkel és eszközökkel oktató pedagógusnak a digitális formákra való áttérés meglehetősen nehéz feladat. A fiatalabb kollégák nyitottabbak erre, és elég jól ki is használják ezeket a lehetőségeket.

E: Említette, hogy néhány munkatársa maga kezdett el digitális tananyagokat fejleszteni. Miként alakult ez ki, és hogy halad ez a folyamat?

V: Itt nem egy komplett tananyagfejlesztésről van szó, hanem inkább arról, hogy konkrét tanítási órához – például földrajz-, biológiaórához – diákat, hang- és videóanyagokat készítenek a kollégák, és ezeket alkalmazva színesítik a tanórákat. Sőt, van Erdélyben, Gyergyószentmiklóson egy testvériskolánk, és most írtunk egy közös pályázatot, amelynek célja a földrajz tanításához köthető digitális tananyagfejlesztés. Vagyis amikor Gyergyószentmiklósról jönnek ide, akkor az Alföld földrajzával, élővilágával foglalkozunk, és készítünk belőle egy digitális tartalmat, amikor pedig mi megyünk Gyergyószentmiklóstra, akkor ott a Kárpátoknál fogjuk ugyanezt elvégezni.

E: A tanulók miként fogadják a digitális oktatás felé történő nyitást?

V: Ez a közeg ma már teljesen természetes a tanulóknak. Ha nem igazodunk ehhez, ha kevés ilyen lehetőséget biztosítunk, akkor követünk el hibát. Sokszor mondom a kollégáknak, hogyha a tanulók már digitális nyelven beszélnek, akkor nekünk is digitális nyelven kell tanítani őket, mert egyébként nem fogják érteni a feladatokat. Egyre többen beszélnek az okostelefonok, a digitális eszközök tanítási órákba való bevonásáról, azonban sokan még mindig berzenkednek tőle, holott véleményem szerint ez egyre inkább kikerülhetetlenné válik.

E: Milyen tanulásszervezési újítások jelentek meg az iskolában az utóbbi években?

V: Értelemszerűen az iskolai hitélet szervezése fontos missziós feladat, és komoly felelősség is egyben. A katolikus, illetve a református hittanfoglalkozások természetesen benne vannak a tantervünkben, munkarendünkben. Ezenkívül vannak szakkörök, felkészítő, felzárkóztató és tehetséggondozó foglalkozások is az iskolában. Van színjátszó kör, horgász szakkör, íjász szakkör, természetjárás, sportköri foglalkozások, tehát minden olyan, ami egy kicsit igazodik a gyerekek érdeklődéséhez, hogy az iskola ne csak tanítási órákból álljon, hanem élmény is legyen egyben. Idén indult a nyelvi felkészítő foglalkozásunk, melynek előzménye, hogy a tavalyi év végén nyelviskolaközponttá váltunk, és ehhez most több csoport indulása is kapcsolódik. A felzárkóztató foglalkozásokat úgy szervezzük, hogy a féléves eredmények tükrében, az egyes osztályokhoz, tantárgyakhoz kötődően – főleg a családiháttér-indexek tükrében – megvizsgáljuk a gyenge teljesítményeket, s ezekhez kapcsolódóan indítjuk el a délutáni felkészítéseket. Továbbá a tizedik osztályban, szintén délutáni foglalkozásként, kompetenciamérésre történő felkészítést is szervezünk. Az utóbbi évek kompetenciaeredményei azt mutatták, hogy az ilyenfajta szisztematikus felkészüléssel javultak az eredményeink. A tehetséggondozás kapcsán fontosnak tartom

a versenyeztetést, ami nagyon tanárspecifikus dolog. Amikor egy iskola például kémiából, biológiából vagy magyarból nagyon jó versenyeredményeket ér el, az általában nem azért van, mert abból nagyon ügyesek a gyerekek, hanem inkább azért, mert ott olyan a pedagógus, aki ezt felvállalja, foglalkozik vele, felkészít stb. Mi elsősorban a sport, a fizika és a földrajz területein vagyunk erősek, ezeken a területeken folyik nálunk szisztematikus felkészítés.

E: Ezen a téren mennyire jellemzi az iskolát az újításokra való nyitottság?

V: Személy szerint én arra biztatom mindenkit itt az iskolában, hogy próbáljon valamilyen szakkört, felzárkóztató foglalkozást vagy bármi olyan fórumot szervezni, ahol a diákokkal együtt tud lenni a tanórákon kívüli időszakban is. Ha van egy osztályban 25–30 gyerek, a tanórai keretek között nagyon nehéz azonos hullámhosszra kerülni valamennyiükkel, persze személyiségfüggő, hogy hány gyerekkel sikerül, de valamennyiükkel nagyon ritka, talán megvalósíthatatlan is. A tanórákon kívüli közvetlenebb közeg azonban sokkal több lehetőséget ad a nevelésre, a személyes ráhatásra és beszélgetésekre. Ilyenkor nagyon sok minden felmerülhet, amit egyébként nem mondanának el a tanulóink. És az volna a jó és a kíváncsi, hogyha minden tanár körül csoportosulna ennek szellemében 8-10-15 gyerek. Gyakorlatilag ebben a formában egy spontán mentorrendszerről beszélhetünk. Ennek kialakulását azonban egyértelműen gátolja, hogy a tanárok nagy részének egyéb elfoglaltsága is van. Bár a tanári fizetések emelkednek, de azért nem olyan mértékben, amilyen mértékben szükséges volna, így sok kolléga igyekszik alternatív kereseti lehetőségek után nézni. Ez értelemszerűen csökkenti azokat az alkalmakat, amire a nevelés és a fejlesztés során szükség volna az iskolában.

E: A fentiekben túl van olyan újítás, amelyet kiemelne az iskola életéből?

V: Igen, az Eötvös-napot és a Tudományok Hetét. Az Eötvös-nap egy olyan rendezvény az iskola életében, ami már legalább húszéves múltat tekint vissza. Itt egy olyan, tanítási órák nélküli iskolai napról beszélünk, amikor saját tanárok és külső előadók (például szakértők, művészek, híres sportolók, volt diákok) tartanak előadásokat, kísérleteket különböző témákban. Tehát egy színes programot és olyan érdekességeket próbálunk ilyenkor összeszedni és bemutatni, amelyek ugyan nem kapcsolódnak szorosan a tananyaghoz, de fejlesztik az általános műveltséget, kitekintést nyújtanak és emelik az igény szintet. Nagy kihívást jelent, hogy minden évben valami újulást tudjunk vinni a programkínálatba. Az előadások mellett különböző foglalkozásokat, mint például focimérkőzéseket, íjászatot, kézműves bemutatót, kézműves foglalkozásokat, virágkötészetet is szoktunk ilyenkor rendezni. Ehhez mindeddig sikerült szerezniünk városi, önkormányzati forrást, ami jelentős segítséget jelent. Ezen a napon szokás átadni az iskolabarát kitüntetések is, amellyel olyan embereket díjazunk, akik nem az iskola dolgozói, de olyan külső szereplők (például szülők, volt diákok, támogatók), akik sokat tesznek azért, hogy az iskolánk jól működjön. A másik nagy programunk a Tudományok Hete, aminek keretei között egy teljes héten keresztül különböző témakörökben versenyfeladatokat hirdetnek meg a kollégák, amelyekre osztályok csoportjai jelentkezhetnek. A feladatok megoldása után egy ünnepség keretében hirdetjük ki az eredményeket, és jelképesnek mondható ajándékokkal jutalmazzuk a díjazottakat. Ezeken kívül még kiemelném a gálaműsorunkat is, amelyet szintén minden évben megrendezünk. Nagyon fontos, hogy megjelenjünk kulturális programokkal a város és a kistérség előtt. Tehát igyekszünk olyanfajta szere-

pet is ellátni, ami első ránézésre nem közvetlenül tűnik iskolai feladatnak. Most is lesz rövidesen egy bálunk, nevezhetjük jótékonyági bálnak, ahol általában 150–200 ember szokott mulatni, és más iskolához köthető egy-két ilyen jellegű rendezvényen kívül nem sok ehhez hasonló kezdeményezés van a környezetünkben. Ezen bálók szervezését a szülői munkaközösség végzi, és a közösségi program élményén kívül, a bállal kapcsolatos felajánlásokból, adományokból most például két interaktív táblát tudunk vásárolni. De az igazi lényeg ebben mégis az, hogy ez a rendezvény egyfajta városi, kistérségi társadalmi esemény, ahol a szülők, pedagógusok és talán még olyan emberek is találkozhatnak, akiknek egyébként semmi kapcsolatuk nincs az iskolával, csupán jól akarnak szórakozni. Éppen ezért eljönnek, de akkor itt már értelemszerűen sok emberrel találkoznak, és nem mellékesen kapnak – egy feltehetően pozitív – képet az intézményünkről.

E: Ön szerint elsősorban melyek az iskola erősségei, illetve gyengeségei?

V: Amennyiben nem mérhető paramétereket vizsgálunk, akkor erősség a vidéki kisvárosi környezet, vagyis az a fajta családiasabb, barátságosabb közeg, amiben ez az iskola működik. Ennek is köszönhető, hogy a szülőkkel való kapcsolat a legtöbb esetben sokkal jobb ahhoz képest, mint amit nagyobb városok vonatkozásában hallok a kollégáktól. A tantestület 60–70%-ban olyan pedagógusokból áll, akik korábban itt érettségiztek, tehát többségükben régi diákokból áll a tantestületünk. Mind lokális, mind intézményi identitással rendelkező emberekről beszélhetünk tehát, ami egy olyan fontos pozitívum, erősség, amire nyugodtan lehet építeni. Nagy erősségnek tartom azt is, hogy nem egy olyan forgalmas főút mellett dolgozunk, tanítunk, ahol folyamatosan nagy a forgalom, hanem a város szélén, egy 3 hektáros parkban helyezkedik el az iskola, ahol csend van, és tulajdonképpen minden feltétel adott az oktatáshoz. Nagyon nagy előny az intézmény összetettsége, hogy szinte a közoktatás teljes spektrumát lefedjük. Ez ambivalens módon a legnagyobb hátrányunk is egyben, hiszen ha nagyon sok minden van, akkor egy-egy részterületet nem tudunk olyan mértékben fejleszteni, kiemelni vagy előtérbe helyezni, mint ahogy kívánatos lenne, s így az egyes részterületeken egyszerűen nem lehet nagyon kiugróan teljesíteni. Azt látom például, hogy mind a szakközépiskolai és a szakgimnáziumi részünk, mind a gimnáziumunk teljesítménye az összevetésben elmarad azon intézményekétől, amelyek kizárólag ezzel foglalkoznak. Mi nem tudunk olyan feltételeket és közeget teremteni, mint a kizárólag egy képzésre fókuszáló intézmények. Nem véletlen egyébként, hogy az állami szektorban nincsenek ilyen összetett intézmények. Ha mi most történetesen nem egyházi, hanem állami fenntartású intézmény lennénk, akkor én teljesen biztos vagyok abban, hogy vagy a gimnázium, vagy a szakmunkásképzés már megszűnt volna, ami viszont biztosan hátrányosan érintené az egész kistérséget. További nagy erősségünk még a sport, a sporttal való foglalkozás, amelynek meglehetősen nagy hagyományai vannak az intézményünkben. 2016-ban például a különböző sportversenyeken szerzett pontszámok összesítése után a 6. helyezettek voltunk az országban a középiskolák rangsorában.

E: Milyen nagy kihívásokkal kell az iskolának szembenéznie?

V: A digitalizációra történő áttérés szükségessége mellett óriási és állandóan felmerülő, de lényegében teljesíthetetlen kihívás, feladat, a szakképzés piaci igényekhez való igazítása. A piac nagyon gyorsan változik, nagyon gyorsan keletkeznek új igények, és ezt nem biztos, hogy minden esetben követni tudjuk. Bármelyik szakmát is vesszük, olyan technológiai fejlődés látható, amit rendkívül nehéz biztosítani a mindennapi oktatásban. Új

eszközöket kell beszerezni, új eljárásokat kell megtanulni, továbbképzésekre kell küldeni a kollégákat stb. Ez mindenféleképpen nagy feladat, és sokszor érzem úgy, hogy nem is érjük utol az igényeket.

E: Vett részt valamilyen fejlesztési programban az iskola, és ha igen, akkor ezek milyen hatással voltak az iskolára?

V: 2008-ban, amikor iskolaigazgató lettem, ez az intézmény nagy kihívások előtt állt. Akkor felállítottam egy két-három fős csapatot, amely csapat azóta is folyamatosan dolgozik, és kizárólag az iskola számára elérhető kisebb-nagyobb pályázatokkal foglalkozik. Az utóbbi évtizedben meglehetősen komoly pályázati összegeket sikerült elnyernünk. Folyamatosan megújítottuk az intézményt, szigetelés, tető, ajtó, ablak, külső nyílászárók cseréje, műhelysor megújítása, új oktatási eszközök beszerzése stb. Mindezzel párhuzamosan jónéhány olyan TÁMOP konstrukcióban is részt vettünk, ami elsősorban a humán erőforrás kialakítását és fejlesztését célozta meg, tehát többek között lehetőség volt különféle továbbképzések, programok finanszírozására. Most is vannak beadott, illetve nyertes pályázataink. Az egyik elbírálás alatt lévő pályázatunk például egy olyan pályázat, amelynek célja egy természettudományos élményközpont létrehozása, ahol biológia, kémia és fizika tantermek lennének kialakítva, szeparált környezetben, melyekben az élményszerűsítésre kerülne a hangsúly. Ebben a pályázatban nemcsak azt vállaltuk, hogy kialakítjuk és működtetjük ezeket a tantermeket, hanem hogy az elkövetkezendő 5 évben folyamatosan tartanánk itt a környék általános iskolái számára természettudományos jellegű élménypedagógiai órákat. Ez a jövőben segítené a beiskolázási lehetőségeinket is. Nagyon fontos, hogy működik ilyen pályázati rendszer, mert nagyon nehéz az állami normatívából fejlesztéseket, illetve oktatáson kívüli pedagógiai tevékenységeket megvalósítani. A jövőben, alapvetően EFOP-os pályázati forrásokat szeretnénk elnyerni elsősorban a fűtés korszerűsítésére, valamint különböző szabadidős programok szervezésére, a humán erőforrás fejlesztésére, és természetesen további eszközbeszerzésekre is, főként a szakképzés és a digitalizáció terén.

E: Ön szerint mitől függ az, hogy az iskola munkatársai kezdeményeznek-e újításokat?

V: Látni kell, hogy a tanulói összetétel, valamint a fiatal korosztály figyelme, érdeklődési és tevékenységi köre olyan mértékben eltér a korábbi generációkétól, hogy a legtöbb hagyományos munkamódszer egyszerűen nem hatékony. Az érdeklődés, a figyelem felkeltése és fenntartása ma már más megközelítést igényel, mint a korábbi tanulói generációk esetében, amivel a pedagógiai munkának is számolnia kell, és szükségszerűen tovább kell lépnie. Vagyis az interaktivitás, a digitalizáció, az újfajta megoldások alapvető követelmények a mindennapi munkában. Nem azért, mert most ez a trend, hanem mert erre van szükség a hatékonyság érdekében. Tehát ezek a fajta újítások egy olyan természetes folyamatnak a következményei, eredményei, ami egyébként az élet más területein is megfigyelhető. A nehézség abban áll, hogy jóval gyorsabb a fejlődés és a változás, mint amit a tantestületen belül generálni lehetséges. Az újítások, amiket én itt az iskolában tapasztalok – és bizonyos fókig kérek is a kollégáktól – az annak az eredménye, hogy azt látjuk, hogy a hatékonyság érdekében szükséges a változtatás. Azon is el kell gondolkodni, hogy az, amit a gyerekeknek nyújtunk, mennyire szól azon a nyelven, abban a narratívában, ahogy ők beszélnek, gondolkodnak. Általában az az egyik legnagyobb probléma, hogy azt hisszük, úgy véljük, jól elmagyaráztuk a tananyagot, de a gyerek mégsem érti, mert

ő már nem ezen a síkon gondolkodik. És ez egy folyamatos és gyors változás, vagyis éles eltérés tapasztalható akár egy-két év távlatában, egymást követő évfolyamok esetén is. Korábban említettem, hogy egy idősebb kollégának, aki nem ebben töltötte el az életét és a pedagógiai gyakorlatát, meglehetősen nehéz átképeznie magát. Valamilyen módon azonban mégiscsak szükséges.

E: Tehát a munkatársak életkora is szerepet játszik abban, hogy kezdeményeznek-e újításokat?

V: Igen, abszolút. Van olyan pedagógus, aki több évtizede a pályán van, hatalmas szakmai tapasztalattal és rutinnal, és mégsem tud hatékony lenni a mostani gyerekek között. Van tudás, rutin és pedagógiai készlet, ami viszont ebben a megváltozott közegben már nem igazán alkalmazható, legalábbis hatékony módon nem. Ilyenkor nem szabad azt mondani, hogy a gyerek a hibás. Talán csak másfajta pedagógiai megközelítésre van szükség ahhoz, hogy megértsük a gyerekek problémáit. Őszintén szólva, deresebb fejjel – sok esetben – nekem is más elképzeléseim vannak a világról, és sokszor én sem értem a mostani tizenéves életszemléletet. A jövő szempontjából előrelépést jelenthet, ha a fiatal generációk, akik sajnos úgy tűnik, hogy elégtelen számban mennek pedagógusnak, vállalják ezt a szakmát, és visszamennek tanítani az iskolákba. Ekkor talán közelebb lehetne kerülni a diákokhoz, mivel a generációs különbség még nem olyan nagy, és egymás megértése kevésbé ütközne akadályokba. Továbbá az adott osztálytól is függ, hogy egy pedagógiai, módszertani újítás bevezethető-e, illetve bevál-e. Vannak olyan osztályok, ahol a frontális munka sokkal jobb, hatékonyabb, mint egy csoportmunka. Vannak olyan osztályok, ahol a kötetlenebb forma, az alternatív módszerek két-három, nem túl együttműködő tanuló magatartása miatt megbukhatnak. Nem lehet általánosságokat megfogalmazni, hogy ilyen osztályokban ez működik, olyanokban meg az. Például nálunk a gimnáziumban az alternatív módszerek nagyobb teret kapnak, mint egy szakképzés esetében. Más a feladat, meg az alapvető célok is nyilvánvalóan mások. Azt hiszem, ez természetes.

Az interjút Náfrádi Dorottya és Málits Petra készítette